

İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN İLAHİYAT KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

(Araştırma Makalesi)

Hüseyin ÇALDAK (*)

Öz

Araştırmanın amacı İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin ilahiyat kavramını nasıl kavramsallaştırdıklarını ve algıladıklarını metaforlar aracılığı ile belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen, çalışma grubunun belirlenmesinde ise amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören toplam 236 üniversite öğrencisi yer almıştır. İlahiyat Fakültesi öğrencilerine metafor cümlesi online olarak gönderilmiştir. Verilerin analizinde “içerik analizi” tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, İlahiyat Fakültesi öğrencileri tarafından en fazla “Eğitici ve bilgilendirici olması” ve “Huzur veriyor olması” kategorilerinde metafor üretilmiştir. Çalışmada ulaşılan en önemli sonuç, öğrencilerin “ilahiyat” kavramını “İslâm Dini” ile neredeyse özdeşleştirdikleridir. Üretilen metaforların büyük bir oranı, İslam dinine ait olabilecek kavram ve anlamlar içermektedir. Bunun en büyük sebebi ise, İlahiyat Fakültesinde verilen eğitimde, ağırlıklı olarak İslam dinine ait derslerin okutulmuş olması diye düşünülmektedir. İlahiyat Fakültesi öğrencileri, ilahiyat kavramına dair zihinlerinde var olan düşüncelerini metafor olarak ifade ettiklerinde, oluşturulan kategorilerde, ilahiyat kavramıyla İslâm dini kavramı büyük bir oranda özdeş kabul edildiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din eğitimi, İlahiyat, Metafor, İlahiyat Fakültesi Öğrencileri, Düşünme, Sorgulama.

Metaphoric Perceptions of Divinity Students on the Concept of Divinity

Abstract

The aim of the research is to determine how theology faculty students conceptualize and perceive the concept of theology through metaphors. In the research, phenomenological design, which is one of the qualitative research methods, was used in the determination

*) Doç. Dr., Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, Sistematik Felsefe ve Mantık (e-posta: hcaldak@bingol.edu.tr). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2390-3862>

of the study group, and purposive sampling technique was used. A total of 236 university students studying at the faculty of Divinity at Bingöl University in the 2020-2021 academic year took part in the research. The metaphor sentence was sent online to the students of the faculty of Divinity. The "content analysis" technique was used in the analysis of the data. According to the results of the research, metaphors were produced mostly in the categories of "Educational and informative" and "It gives peace" by the students of the theology department. The most important result reached in the study is that the students almost identified the concept of "Theology" with the "religion of Islam". A large proportion of the metaphors produced contain concepts and meanings that may belong to the religion of Islam. It is thought that the biggest reason for this is that in the education given in the faculties of theology, mainly Islamic courses were taught. When the theology faculty students express their thoughts about the concept of Theology as metaphors, it is seen that the concept of Theology and the concept of Islamic religion are accepted to a large extent in the categories created.

Keywords: Religious Education, Divinity, Metaphor, Faculty of Divinity Students, Thinking, Questioning.

1. Giriş

Geçmişten günümüze kadar insanı gerek bireysel gerekse toplumsal açıdan etkileyen unsurların başında din olgusu gelmektedir. Evrende sadece insanı ilgilendiren din olgusu, insan için bir kurallar manzumesidir. Çünkü din, insanların yaşam ve davranışlarında daima etkisini göstermiştir ve göstermeye de devam edecektir. Din olgusunun bu kapsayıcı etkisi dolayısıyla eğitim ve öğretimde var olması da tabiidir ve bu kapsayıcı etkisi neticesinde din ile ilgili yaklaşımlar, kurumlar, araç gereçler, yöntem ve teknikler ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda eğitim faaliyetleri de varlıklar içinde yalnızca insan için mümkün olabilen bir olgudur. Bunun için, din eğitimi ve öğretimi toplumların tarihinde çok önemli bir yere sahip olmuştur. Bu da, toplumların kendilerine ait din eğitimlerini, sistematik ve bilimsel olacak bir şekilde tarihi açıdan araştırmalarına sebep olmuştur (Doğan, 2020).

Din eğitimi konusunda 1908 inkılabıyla başlamış olan tartışma, bu konuda ıslahat ve modernleşmenin gerektiği şeklinde ortaya çıkmıştır. Özetle; İslâm dini aklî ve tabii bir dindir. Ancak şu haliyle tabiiikten ve aslından çıkmış, farklı inançlarla bozulmuştur. Dini, bu yanlış inançlardan temizleyip, saf haline getirmek için bir inkılabı gerek duyulmaktadır. İslâm dininin saf haldeki mahiyeti, dünyevî yaşam kurallarıyla ilişkisi, bu değişim gerçekleşirken din eğitimi veren hangi kurumların kaldırılacağı veya ıslah edileceği konularında çok farklı ayrı fikirler üzerinde tartışmalar yoğunlaşmıştır. Bu kurumların başında şeyhülislamlık ve din eğitimi kurumları gelmektedir. 1909'dan itibaren bazı dinî eğitim kurumlarını modernleştirme faaliyetlerine başlandı (Doğan, 1998).

Cumhuriyetin kurulmasından sonra ülkemizde, başta siyasal ve eğitim alanı olmak üzere birçok kurum ve kuruluşlarda zihin yapısı değişikliği meydana gelmiştir. Tevhid-i

Tedrisat kanununun hayata geçirilmesinden sonra, özellikle dinî kurum ve kuruluşlar gibi din eğitim ve öğretimiyle ilgili olan değişiklikler hemen yürürlüğe girmiştir (Vahapoğlu ve Güneş, 2018).

1900'lü yıllarda İlahiyat Fakülteleri, başta Ulûm-i Âliye-i Dîniyye olarak İstanbul'da Darulfünun-ı Şahane'de başlamıştır. Bu okullar meşrutiyetten sonra değişikliğe uğramış, isimleri önce Darulfünun-ı Osmanî (1909) olarak, sonra da İstanbul Darulfünunu (1912) şeklinde değiştirilmiştir. Dört yıllık eğitim süresince önceleri kelim, fıkıh, fıkıh usulü, tefsir, hadis, hadis usulü ve İslâm tarihi dersleri okutulurken isim değişikliğiyle birlikte müfredat dinler tarihi, ahlâk dersleri, tasavvuf, felsefe ve siyer gibi başka dersler de ilave edilmiştir. Ara ara kapatılıp farklı isimlerle açılan ve devam eden bugünkü İlahiyat Fakültesi muadili okullar, 1949 tarihinde Ankara İlahiyat Fakültesi olarak açılıp öğretime başlamıştır. 1959 yılında İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü açılmış, bunu müteakiben birçok İslam Enstitüsü açılmıştır. Nihayetinde 1982 tarihinde bu okullar, İlahiyat Fakültelerine dönüştürülerek bağlı oldukları üniversitelerde öğrenime devam etmişlerdir (Ayhan, 1996). İlahiyat Fakültelerinin müfredatlarında ağırlıklı olarak İslâm Dini eğitimi verilmeyle birlikte, diğer dinler de ele alınmaktadır. Öğretmen olarak yetiştirilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri ve İmam hatip okullarında meslek dersleri öğretmenleri de bu okullarda eğitim görmektedir.

Türkiye'de yüksek din öğretimi, resmi olarak -genelde- İlahiyat Fakülteleri tarafından yerine getirilmektedir. Ülkemizde özellikle 2006 yılında üniversite sayılarının artmasıyla birlikte, son yıllarda nicelik bakımından İlahiyat Fakültelerine ilişkin önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bunun neticesinde yüksek öğretimle birlikte, yüksek din öğretimi kurumları da taşrada hızlı bir şekilde yayılmaya başlamıştır. Bu yüksek din öğretim kurumlarının çoğu, bu yayılma ve gelişme sürecinde, İlahiyat Fakültesi adıyla kalmıştır. Uluslararası İslam ve Din Bilimleri Fakültesi, İlahiyat Bilimleri Fakültesi, İslami İlimler Fakültesi ve Dini İlimler Fakültesi gibi adlarla yeni okullar kurulmuştur. Sayısal olarak çoğalan ve çeşitli isimlerle artan bu eğitim kurumlarında, öğrenci kapasitesi de aynı oranda çoğalma eğilimi göstermiştir. (Çinemre, 2019).

İlahiyat Fakültesi mezunları yakın zamanlara kadar genellikle, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, İmam-Hatip Lisesi Meslek dersleri öğretmeni, Kur'an kursu öğreticiliği, imam-hatiplik, vaizlik, müftü ve müezzinlik-kayyımlık gibi istihdam alanlarında görev yapmaktaydılar. 2000'li yıllara gelindiğinde diyanet işleri teşkilatındaki mevcut görevleri yanında, Kredi Yurtlar Kurumu, hastaneler, cezaevleri başta olmak üzere manevi danışmanlık alanında, okul öncesi din eğitimi ve rehberlik hizmetleri kapsamında huzurevlerinde ve bunun gibi birçok yeni alanlarda da kurumlar arası ikili mutabakat yoluyla hizmet vermeye başlamışlardır. İlahiyat mezunları için bu yeni çalışma sahalarının genişlemesiyle, din eğitimi alanlarında yeni uygulama ve metotların ihtiyaç haline gelmiştir. Bunun neticesinde, genelde din eğitimi veren kurumlarında, özelde ise İlahiyat Fakültelerinde uygulanmakta olan müfredatların yeni hizmet alanlarına uygun hâle getirilmesi ve güncellenmesi konuları tartışılmaya başlanmıştır (Özdemir, 2019).

Her bir bilim dalında kullanılan farklı metotlar olduğu gibi bazı metotlar birçok bilim dalında ortak olarak kullanılmaktadır. Türkçede “mecaz” adıyla kullandığımız metafor da bunlardan biridir. Metaforlar, bireylerin evrende bulunan varlıklara, çevresindeki olgulara ve gördüğü olaylara ait görüş açılarını yansıtmaktadır. Öğrenciler, üniversite eğitimi süresince elde ettikleri tecrübelerden, iletişim ve etkileşim halinde buldukları çevrelerinden, hocaları ve birlikte oldukları akranlarından, bir vesileyle aynı ortamı paylaştıkları arkadaşlarından, kısaca o güne kadarki yaşamlarında oluşturdukları fikirlerinden etkilenirler. Bütün bu etkenlerin oluşturduğu olay ve olguları kendi zihinlerinde bir tür metaforik imgelerle oluşturmaktadırlar. Öğrencilerin oluşturdukları bu algıları tespit edip ortaya koymak, ilgili alanlardaki kavramların öğretilmesinde önemli bir materyal ve veri kaynağı olarak kullanılabilir (Değirmenci, Karamustafaoğlu ve Karamustafaoğlu, 2019). Doğası gereği günlük dilde kullanılan kavram sistemi olan (Lakoff ve Johnson, 2015) metafor, aslında bir pedagoji ve anlatı terimi olarak, Aristoteles’ten bugüne kadar felsefe, lengüistik, pedagoji, retorik, psikoloji ve semiyotik gibi bilim dallarında kullanıla gelmiştir. Bugün ise daha çok retorik ve edebiyatla birlikte belagat bilimlerinde anlatı sanatı olarak kullanılmakla birlikte birçok bilimde anlatım tarzı ve öğretim aracı konumunda görünmektedir. Dilbilim, psikoloji, pedagoji ve sosyoloji bu bilimlerdenidir (Demir ve Yıldırım, 2019).

Türkçede genel olarak “mecaz” kavramıyla karşılanan metafor kavramı, sadece dilbilimde kullanılan bir ziynet ve gereksiz bir estetik aracı değil, insanın düşünce sisteminde ve muhakemesinde vazgeçilmez bir öğedir (Lakoff & Johnson, 2015). Metafor, gündelik konuşmalarda bile insanların kullandıkları, herhangi bir olgu ve olay hakkında zihin dünyasında bulunan imgelerdir (Çaldak ve Demirbilek, 2021).

Metaforlar, kişinin çevresini, olay ve olguları algılama tarzı ve onları zihninde anlamlandırması açısından birer modelleme aracıdır. Zihinsel metafor teorisi; metaforların, bireyin nesnelere ve evrene dair zihin yapılarına şekil veren temel modellerden olduğunu söyler. Bu açıdan metaforlar, kişinin anlaşılması zor, karmaşık ve soyut olguları, anlaşılır kılacak biçimde daha somut olgularla ya da kendi edindiği tecrübî olgularla kıyaslamalar yaparak anlamlandırmasını sağlar. Bunun neticesinde, anlamları açık seçik bilinmeyen olgulara dair düşünce tarzı oluşturulmalarına imkân verir. Zihnin anlamlandırma modeli olarak metafor, farklı olgu veya fikirler arasında bir ilişki kurulmasını sağlayacak kadar güçlüdür. Aynı şekilde ‘belirli bir zihnî modelin(metafor kaynağının) başka bir zihnî model üzerine (konusuna) yansıtılmasına imkan sağlamaktadır. Bu anlamda metaforlar, zihnin, bir anlamlandırma şekline başka bir anlamlandırma ve algılama şekline hareket etmesine olanak sağlamakta ve o kişinin, bilinen bir olguyu başka bir olgu olarak algılamasına ve anlamlandırmasına olanak tanır. Yani metafor, belli bir konuyu başka bir konunun bakış tarzıyla algılamak ve anlamlandırmak olarak, karmaşık bir olgu ile bireyin zihninde daha önce var olan bilinenler arasında ilişki kurma sürecidir (Dur, 2016).

Toplumsal hafızanın ortak kültür ürünü olarak, günlük hayatta hemen herkesçe kullanılan metafor, doğrudan terim ya da o terimleri kullanma tarzı değil, kavramların zih-

nimizde var olan imgeleri ve onların bize çağrıştırdığı, genelde sözlükte açıklanmamış tasavvurlardır. Kısaca metaforlar, gerek yazı dilinde gerekse günlük konuşmalarda anlamayı ve anlatmayı kolay kılan, sanatı estetize eden, eğitim-öğretimde daha çok öğrenmenin kalıcı olmasına olanak sağlayan çeşitli ve çok yönlü anlatım unsurlarıdır (Lakoff ve Johnson, 2015).

Hemen her zaman toplumumuzda olumlu ya da olumsuz tartışılan, genelde din, özelde dinî kurumlar ve gruplar içerisinde İlahiyat Fakülteleri de yer almaktadır. Bu anlamda İlahiyat Fakültelerini, İlahiyat Fakültesi öğrencisi nazarıyla değerlendirme açısından çalışmamız önem arz etmektedir. Türkiye’de İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin ilahiyat kavramına ilişkin metaforik algıları konusuna dair doğrudan bir çalışma bulunmamaktadır. Tecelli Karasu’nun (2019) “İslami İlimler/İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin İlahiyat Eğitimine Ve Öğretim Elemanlarına İlişkin Algıları: Metafor Analizi Örneği” adlı çalışmasıyla (Karasu, 2019), Davut Okçu’nun (2020) “İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Metaforik Algılarındaki Değişimin İncelenmesi (Batman Örneği)” (Okçu, 2020) çalışması her kadar İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin algılarına dair çalışmalar olsa da “ilahiyat kavram”ına ilişkin çalışmalar değildir. Dolayısıyla çalışmamız, İlahiyat Fakültesi öğrencilerine yönelik, “ilahiyat kavramı” algılarının incelendiği ilk çalışma özelliğiyle önem arz etmektedir. Birçok konuda, önemi inkâr edilmeyecek kadar büyük olan bu eğitim kurumları hakkında çok yönlü araştırma yapmak şüphesiz önemlidir. Ancak bu kurumların bizzat içinde olan, eğitimini alan öğrenciler tarafından nasıl algılandığının belirlenmesi şüphesiz ki daha çok önem arz etmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin ilahiyat kavramını nasıl algıladıklarını ve kavramsallaştırdıklarını metaforlar aracılığı ile tespit etmektir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

1. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin ilahiyat kavramına yönelik metaforik algıları nelerdir?
2. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin ilahiyat kavramına yönelik üretilen metaforlar, benzer özellikler bakımından hangi kategoriler altında toplanmaktadır?

1.2. Araştırma Etiği

Bu araştırma, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin algılarını ölçmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya dayanak olan formlar, ilgili kurum etik kurulunun onayıyla hazırlanmıştır. Bu onay, Bingöl Üniversitesi Etik Kurul Komisyonunun 19/03/2021 tarih ve 92342550/730.08.03/10283 sayılı kararıyla gerçekleşmiştir. İlgili kurul izni alındıktan sonra çalışmaya konu formlar, online olarak öğrenciye ulaştırılmış ve aynı yöntemle formlar toplanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim diğer bir adı ile fenomenolojiyi araştıran bir yöntemdir (Balcı, 2016). Bu metot, insanların kendi yaşam dünyalarının bilinçli deneyimi; yani günlük yaşam ve sosyal eylemidir (Schram, 2003). Fenomonolojik desenle gerçekleştirilen çalışmalarda, araştırma katılımcılarının bizzat deneyimlemiş oldukları olgulara ilişkin yorumları incelenerek, zihinlerinde var olan bilişsel yapılar açığa çıkartılmaya çalışılır (Creswell, 2017). Olgu bilim araştırma deseni bireylerin kendi bakış açısından algı ve deneyimlerini ön plana çıkarmayı amaçlayan bir araştırma desenidir (Ersoy, 2016). Bu yöntem, insanların olguları nasıl tecrübe ettiklerinin özenli ve derinlemesine bir şekilde betimlenmesidir (Patton, 2014). Bu araştırmadaki olgumuz, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin ilahiyat kavramına dair algıları ve kavramsallaştırdıkları metaforları tespit etmektir.

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, araştırmanın amacı doğrultusunda, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu çalışmadaki katılımcıların seçimindeki temel ölçüt, İlahiyat Fakültesi öğrencisi olmalarıdır. Bu araştırmada, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören 250 öğrenci yer almıştır. Çalışmada, kadın ve erkek sayısındaki orantısız olma durumu, sınıflardaki kadın-erkek sayısının bu şekilde olmasından kaynaklanmaktadır. Bu oran, üniversiteye yerleşen öğrencilerin ilgili okulu kazanmaları sonucu oluşan bir tablodur. Ancak ilahiyat kavramına ilişkin 14 hatalı metafor elenmiş, sonuç olarak 236 kişinin oluşturduğu metafor kullanılmıştır. Hatalı metafordan kastımız, boş ve sebep-sonuçların birbirini tutmadığı bilgi içerikli metaforlardır. Mesela, “ilahiyat bina gibidir” metaforu kullanıldığı halde, açıklamasında bina ile alakası olmayan açıklamaların yer aldığı formlar hatalı kabul edilmiştir.

Tablo 1. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerine Ait Demografik Bilgiler

Değişkenler	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kadın	156	66,1
	Erkek	80	33,9
Toplam Öğrenci Sayısı		236	100

Görüldüğü gibi çalışmamızda geçerli metafor üreten öğrencilerin %66,1'i kadın, %33,9'u erkektir. Bu oranın bu şekilde çıkması, doğrudan sınıflardaki öğrencilerin bu şekilde orantısız olmasından kaynaklıdır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmaya dayanak olan formlar, Bingöl Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulunun 19/03/2021 tarih ve 92342550/730.08.03/10283 sayılı onayının ve gerekli araştırma izinlerinin alınmasından sonra Google formlar üzerinden hazırlanmıştır. Form içerisinde katılımcılardan, kişisel bilgilerinin yanında “İlahiyat gibidir/benzemektedir, çünkü” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Ayrıca metaforun ne olduğu ve nasıl kullanıldığına ilişkin hem açıklamalarda bulunulmuş hem de örnekler verilmiştir. Hazırlanan formlar öğrencilere online olarak gönderilmiş ve aynı şekilde toplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Metaforların analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli kullara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yenilenebilir bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Balcı (2016) içerik analizini; insanların söyledikleri ve yazdıklarını açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilme (sayısallaştırma) süreci olarak açıklamaktadır.

Bu araştırmanın içerik analizi yapılırken Creswell (2017)’in kitabında yöntem olarak basamaklandırıldığı, Çaldak ve Demirel, 2021; Demirel ve Atila, 2021; Demirel, Han, Demirtaş ve Atila, 2021; Han, Demirel ve Demirtaş, 2021 tarafından yapılan çalışmalarda uyarlanarak kullanılan beş aşamalı değerlendirme süreci dikkate alınmıştır. Bunlar sırasıyla: 1. Adlandırma ve Eleme Aşaması, 2. Tasnif Etme Aşaması, 3. Kategori Geliştirme Aşaması, 4. Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması, 5. Nicel Veri Analizi İçin Verilerin Düzenlenmesi Aşamasıdır.

Adlandırma ve eleme aşamasında eğitim yöneticileri tarafından üretilen metaforların geçici alfabetik listesi yapılmıştır. Çalışmanın amaçlarına uygun olarak ilahiyat fakültesi öğrencilerinin ürettiği metaforların net bir şekilde ifade edilip edilmediğine bakılmıştır. “İlahiyat” kavramını metafor olarak açıklayamayan veriler elenmiştir (f=14). Toplam 236 form ile çalışma yürütülmüştür. Kalan tüm anketlere birer anket numarası verilmiştir. Değerlendirmeye alınan metaforlara ait formlar için 1İ, 2İ... 236 şeklinde kodlanmış ve numaralandırılmıştır.

Tasnif etme aşamasında içerik analizi kullanılarak her metafor içerdiği ana düşünce baz alınarak zihinsel imgelere ayrılmış ve diğer metaforlarla olan benzerlikleri ve ortak özellikleri bakımından analiz edilmiştir. Bu amaç için öğrencilerin yazdığı metaforlar tek tek okunup gözden geçirilmiştir.

Kategori geliştirme aşamasında öğrenciler tarafından yazılan metaforlar ortak özellikleri bakımından bir araya getirilerek farklı kategori altında toplanmıştır. Eğitim bilimci ve İlahiyatçı iki alan uzmanından yardım alınarak oluşturulan kategoriler tekrar tasnif edilmiş, ortak başlıklar altında toplanmıştır. Araştırmacı tarafından ilahiyat kavramına yönelik 14 kategori geliştirilmiştir.

Verilerin kategorilere ayırma işleminde öğrenciler tarafından verilmiş olan nedenlere göre hareket edilmiştir. Nedenleri farklı metaforları aynı olan veriler, farklı kategorilere alınmıştır. Örneğin “*ilahiyat güneş gibidir, çünkü insanlığın en değerli kaynağıdır (7İ).*” cümlesindeki *güneş* metaforu *yaşamın kaynağı olması* kategorisine alınırken “*ilahiyat güneşe benzer, çünkü güneş bizi nasıl aydınlatıyorsa ilahiyatta bizi öyle aydınlatır(19İ).*” Cümlesindeki *güneş* metaforu ise *aydınlatici olması* kategorisine alınmıştır.

Elde edilen metaforların sunumunda, yazılı yanıtların görselleştirilmesi yoluyla anlaşılabilirliği ve erişilebilirliği arttırabilmek için “Kelime Bulutları” tercih edilmiştir. Görselleştirmedeki kelimenin boyutu, kelimenin giriş metnindeki görünme sayısı ile orantılıdır. Başka bir ifade ile frekansı büyük olan metaforun, görseldeki boyutu da büyük olarak belirlenmektedir (Bletzer, 2015). Ayrıca çalışmada “Arap harfleri ile Allah ve Hz. Muhammed görseli” kullanılmıştır.

2.5. Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması

Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu nedenle çalışmanın geçerliğini sağlamak için, çalışmada elde edilen kavramsal kategorilerin altında belirtilen metafor imgeleri söz konusu olan kavramsal kategoriyi temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Metaforların alfabetik sıra ile dizildiği bir liste ve kavramsal kategorinin isimleri ve özelliklerinin bulunduğu liste bir uzmana verilmiştir. Daha sonra hiçbir metafor dışarda kalmayacak şekilde, metaforların bu kategorilere yerleştirilmesi istenilmiştir. Sonraki süreçte araştırmacının oluşturduğu kategorilerle uzmanın yaptığı eşleştirmeler karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırılmada görüş birliği ve görüş ayrılığı frekansları belirlenerek araştırmanın güvenirliliği sağlanmıştır. Nitel araştırmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyum %90 ve üzeri olduğu durumlarda arzu edilen düzeyde bir güvenirlilik sağlanmaktadır (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmanın güvenirliliği; Miles ve Huberman’ın (1994) formülü; (Miles & Huberman, 1994) [Güvenirlilik= Görüş Birliği / (Görüş birliği+ Görüş ayrılığı)*100] kullanılarak hesaplanmıştır. İlahiyat metaforu için güvenirlilik (220/236*100) =%93 oran ile sağlanmıştır.

Metaforun tanımlanmasından ve bu metaforların oluşturduğu kavramsal kategoriden sonra, elde edilen verilerin frekansları (f) hesaplanmıştır.

3. Bulgular

Öğrenciler tarafından üretilen metaforların oranlarına göre elde edilen bulgular, oranların büyüklüğüne göre aşağıdaki şekilde o kavramlar aynı frekans büyüklüğünde gösterilmiştir.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Şekil 1.Öğrencilerin ilahiyat kavramına yönelik ürettikleri metaforlara ait kelime bulutu

Şekil 1’de İlahiyat Fakültesi öğrencileri tarafından “ilahiyat” kavramına ilişkin toplam 175 farklı metafor üretildiği görülmektedir. İlahiyat kavramına yönelik en fazla üretilen metaforlar; güneş (f=7), kitap (f=7), su (f=6), kalp (f=6), huzur (f=6), gökyüzü (f=4), ışık (f=4), derya (f=4), güzellik (f=3), okyanus (f=3) ve aşk (f=3) şeklinde olmuştur. İlahiyat kavramına ait üretilen bu metaforlar genellikle insanın hayatında olumlu etkisi olan unsur ve kavramlardır. Özellikle İlahiyat Fakültesinde verilen eğitime uygun sayılabilecek anlamları içeren metafiziksel boyutu ilgilendiren ve ebediyeti anımsatan kavramların olması dikkat çekicidir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Burada, üretilen metaforların anlamlarının içeriğine göre tasnif yapılarak kategoriler oluşturulmuştur. En fazla metafor üretilen kategoriler oranlarına göre tabloda sıralanmıştır.

Tablo 2. İlahiyat Kavramına İlişkin Kategoriler

Kategori(Alıntılar)	Metaforlar	M	F
Eğitici ve Bilgilendirici olması, “İlahiyat sürücü kursu eğitimci gibidir, çünkü istediğimiz aracın doğru sürüş tekniğini öğretir (180İ).”	(1): Akarsu, din öğrenmek, evren, antrenman, tamamlanmak, medya, medrese eğitimi, tapınak, geçmişin izlerini yansıtan ayna, hayat dersi, kuş, teoloji, lisan, bilgi, kitap seti, sürücü kursu eğitimci, okul, Google, öğretim kurumu, çoğu sorunun cevabı, sorumluluk, yaratıcı anlatan bilim, yaratıcıyı tanıtan bilim, tesettür, aile, ölüm, çetin kış, ilimin adresi, muhafazakâr toplum kimliğinin yansıması (2): Ayna, cami, hayat (3): Ahlak (5): Kitap	34	43
Huzur verici olması, “İlahiyat huzurlu hayat gibidir, çünkü ilâhiyat, bir düşünce alanıdır ve Tanrı’nın ya da onunla ilişkili evrenin dinsel açıklamasını, akıl merkezli kalarak gerçekleştiren entelektüel bir etkinliktir. Bu etkinliğin gerçekleşmesi ile kişi huzurla sürdürülen hayatı elde eder. (163İ).”	(1): Huzur kaynağı, en güzel ve en farklı odalara sahip bir ev, ferahlık, terapist, güler yüz, hoş kokan çiçek, gül bahçesi, çiçek, hurma, kardelen çiçeği, ruh, güzel bahçede gezmek, yasemin, tüm bölümlerin en iyisi, mutluluk, dönüm noktası, orman, ilahi, hava, narkoz, şeriat (2): Huzur, huzurlu hayat, nefes almak (3): Güzellik, cennet (4): Kalp	27	37
Yol gösterici olması, “İlahiyat anahtar gibidir, çünkü mutluluğa erişebilmek için gereken doğru yolu gösterir. Kapıyı açar. (141İ).”	(1): İslam kılavuzu, rehber edici yol, merdiven, pusula, kılavuz, akıl, kuş uçuşu gözüyle bakmak, düzgün ve güvenli yol, duraklı uzun ince bir yol, binlerce kapının arasında duran bir kapı, dünya ve ahiret hayatını birleştirme, tevhit, tasavvuf, yol, sırat köprüsü, basamak (2): Yaşam tarzı, din, rehber (3): Gösterge, anahtar	21	28
Bilgi yoğunluğunun fazla olması, “İlahiyat bir girdap gibidir, çünkü bilgi yoğunluğunun fazlalığıyla bazen o girdapta öğrenciler kaybolur (184İ).”	(1): AVM, akademi, kap, kuyu, bulut, girdap, uçsuz bucaksız okyanus, bilinmeyen evren, büyük bileşen, derin deniz, dünya (3): Felsefe, okyanus (4): Derya, gökyüzü	15	25

Aydınlatıyor olması, “İlahiyat güneş gibidir, çünkü karanlık olan yeri aydınlatır (37İ).”	(1): Aydınlık, meşale, yörünge, ilmihal, gökteki yıldızlar, toplumun şah damarı, yıldız, tünelin sonundaki ışık, lamba (2): Çıra, ay, nur (4): Işık (5): Güneş	14 24
Yaşamın kaynağı olması, “İlahiyat su gibidir, çünkü su gibi yaşamın ana kaynağıdır (194İ).”	(1): Dünyanın inancı, ekmek, yağmur damlası, çölde akan su, bina, inci, dinin temeli, çocuk (2): Güneş, inanç, kalp, binanın temeli (6): Su	13 22
Faydalı ve değerli olması, “İlahiyat toprak gibidir, çünkü herkes ondan kendi ihtiyacına göre faydalanır (208İ).”	(1): Allah’ın ilmini bulup seyahat etmek, yemek, girişimcilik, değerli, mide, hazine gömüsü, erdem, cevher, tıp (2): Toprak (3): Her şey	11 14
Çeşitli ilimlerin olması, “İlahiyat bir botanik bahçesine benzer, çünkü bir botanik bahçesindeki gibi çeşit çeşit, birbirinden faydalı, birbirinden güzel çiçeklere benzer ilimleri bünyesinde barındırır (240İ).”	(1): Topluluk, içinde birçok farklı yerlere açılan pencereleri bulunan ev, mandalınadaki dillimler, nar, botanik bahçesi, âlem, meyve marnavı, nimet, gazali, bol meyveli bahçe, açlık (2): Ağaç	12 13
Bağımlılığa neden olması, “İlahiyat tatlı bir şeker gibidir, çünkü ilmi yedikçe yiyesi gelir insanın (16İ).”	(1): Tatlı şeker, yol, ilahi aşk, basamak (2): Aşk, kitap	6 8
Değerinin bilinmiyor olması, “İlahiyat okunmayan kitap gibidir, çünkü değeri ve bilgileri önemsenmiyor (71İ).”	(1): Okunmayan kitap, boş kitap, akmayan çeşme, cehennem, yorgun ev, pişmanlık, davul	7 7
Emeğe bağlı olması, “İlahiyat sulandığında meyve veren bir ağaca benzer, çünkü ilahiyat ancak çaba ve emekle çalışmakla azmetmekle fayda veren bir bölümdür (241İ).”	(1): Sulandığında meyve veren bir ağaç, dallalarla çarpışan gemi, Palu kalesi, sırat köprüsü, cevher, gizli cevher, tohum	7 7

Koruyucu olması , “İlahiyat zırhlar gibidir, çünkü sizi koruduğunu bilirsiniz bir yandan da o zırhun koruması sizin onu sağlam tutup tutmamanıza yani size bağlıdır (55İ).”	(1): Zırh, çatı, itaat etmek	3	3
Değerli olmaması , “İlahiyat gereksiz gibidir, çünkü bir anlam ifade etmiyor (129İ).”	(1): Afyon, dogma, gereksiz	3	3
Seçime bağlı olması , “İlahiyat seçmeli ders gibidir, çünkü zorunlu değildir (138İ).”	(1): Tercih, seçmeli ders	2	2
Not: alıntılar, tabloda kategorilerin altında yer almaktadır. Parantez içindeki her sayı metaforun frekansını belirtir.			

Tablo 2’ de ilahiyat kavramına yönelik metaforların oluşturduğu kategoriler sunulmuştur. Tablo incelendiğinde frekans bakımından; *eğitici ve bilgilendirici olması* (f=43), *huzur verici olması* (f=37), *yol gösterici olması* (f=38), *bilgi yoğunluğunun fazla olması* (f=25), *aydınlatıyor olması* (f=24), *yaşamın kaynağı olması* (f=22), *faydalı ve değerli olması* (f=14), *çeşitli ilimlerin olması*(f=13), *bağımlılığa neden olması*(f=8), *değerinin bilinmiyor olması*(f=7), *emeğe bağlı olması*(f=7), *koruyucu olması*(f=3), *değerli olmaması*(f=3) ve *seçime bağlı olması*(f=2)kategorilerinin olduğu görülmektedir. En fazla metafor içeren *eğitici ve bilgilendirici olması* (f=43) kategorisi olarak saptanmıştır. Üretilen metaforlardan oluşturulan bu kategorilerin her biri üzerinde tartışma/sonuç bölümünde durulmuştur. Yorumlanan her bir kategori, ilgili çalışmayla desteklenmiş, benzerlik ve farklılıkları tespit edilmiştir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin İlahiyat hakkındaki metaforik algıları kategorize edilip değerlendirilmesi yapıldığında, ağırlıklı olarak İslâm dinine ait kavramların ön plana çıkması sebebiyle üzerinde Allah-Muhammed isimleri yazan bir görsel kullandık. Literatür tarandığı zaman İlahiyat öğrencilerinin İlahiyat eğitimine dair görüşleri şeklinde birkaç çalışma vardır, ancak bu çalışmalar metaforik bir algı çalışmasından ziyade öğrencilerin düşüncelerini ifade etme şeklindeki çalışmalardır (Özdemir, 2019). Metaforik algı konusunda İlahiyat Fakültesi öğrencilerine yönelik birkaç çalışma olsa da bunlar, fakültede verilen eğitim ve öğretim elemanları gibi konulara dairdir. Daha önce de belirtildiği gibi “ilahiyat kavramı”na ilişkin herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Çalışmamızda, ilahiyat kavramı için en çok metafor üretilen “Eğitici ve bilgilendirici olması” kategorisidir. Bu metaforların büyük bir kısmı İslâm diniyle ilgili kavramlar-

dır. İnsanı doğru yöne yönlendiren, istikameti veren, Yararatıcıyı tanıtan ve öğreten, hayat kaynağı olan su gibi muhtaç olunan bir şeydir. İnsana sorumluluk bilinci veren, ilimler içinde gerçeği en fazla veren bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. İlahiyat öğrencilerine yönelik yapılan benzer bir çalışmada, İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin, Fen Bilgisi öğrencilerinden farklı olarak ürettikleri dini kavramların varlığı, “öğretimleri süresince gördükleri derslerin ağırlıklı olarak, dini kavramlar ile ilgili dersler olmasından kaynaklı” sonucuna ulaşılması, çalışmamızla paralellik göstermektedir (Değirmenci, Karamustafaoğlu ve Karamustafaoğlu, 2019). Ayrıca Çinemre’nin (2019) yaptığı çalışmada İlahiyat öğrencilerinin, “İlahiyat Fakültesi kurumlarının işlevselliği” kategorisinde oluşturdukları metaforlar, çalışmamızın bu kategorisindeki çıkan metaforlarla örtüşmektedir.

Çalışmamızda üretilen metaforlardan, üretilen kategorilerin her birinde uzunca bahsetmek bu çalışmanın boyutlarını aşmaktadır. Bunun için, en çok üretilen metafordan oluşturulan kategoriler ve üretilen metaforlar az olsa da dikkat çeken kategoriler üzerinde durulmuştur.

“Yol gösterici olması” ve “Aydınlatıyor olması” kategorilerinde öğrenciler, ilahiyat kavramını; “İslam kılavuzu, yıldız, meşale, ışık, nur, rehber edici yol, merdiven, pusula, kılavuz, akıl, güneş, düzgün ve güvenli yol, duraklı uzun ince bir yol, dünya ve ahiret hayatını birleştirme, yol, sırat köprüsü, basamak, din, rehber, gösterge, anahtar” gibi metaforlarla ifade etmişlerdir. Burada vurgulanması gereken şey, ilahiyat kavramının, İlahiyat öğrencisi gözünde neredeyse İslâm ile özdeş kabul edilmiş olmasıdır. Çünkü bu kategoride üretilen hemen bütün metaforlar, İslâm kavramının içeriğini doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren kavramlardır. Çinemre’nin (2019) çalışmasında aynı şekilde “Yol gösterici” kategorisi oluşturulmuş ve buradaki sonuçlarla birebir paralellik göstermektedir. Örneğin adı geçen çalışmada oluşturulan metaforlardan bazıları şöyledir:

“...fener gibidir, güneş gibidir, mum gibidir, pusula gibidir.”

Bu sonuçlardan hareketle, çalışmaya katılan öğrencilerin, İlahiyat Fakültesini doğru rehberliği ve kendilerine yol göstericiliği şeklinde algıladıkları, bunun için de kendi gördükleri eğitim programından memnun oldukları sonucu çıkmıştır’ şeklindeki tespit, çalışmamızda tespit ettiğimiz sonuçla aynıdır (Çinemre, 2019).

Çalışmamızla aynı konuda bir çalışma olmasa bile, İlahiyat Fakültelerinde verilen eğitime ait İlahiyat Fakültesi öğrencisinin algılarını ölçen başka bir çalışmada öğrenci tarafından üretilen metaforlar, çalışmamızdaki ilahiyat kavramına ait üretilen metaforlarla aynı denecek kadar benzerlik göstermektedir. “İlahiyat eğitimi güneş gibidir. Her daim yolunuzu aydınlatır, Ekmek gibidir. Manevi olarak her acıktığınızda bu eğitim sizi besler, anlam dünyanıza katkı sağlar” (Karasu, 2019, s. 222) şeklindeki metaforik algılar çalışmamızdaki sonuçlarla aynıdır. Bu da İlahiyat öğrenimi gören öğrencilerin geneli, üniversiteleri ve şehirleri farklı olsa da İlahiyat Fakültesinin eğitimi gereği bu konuda oluşturulan algıların değişmediği şeklinde düşünülmektedir.

Başka bir çalışmada da İlahiyat öğrencisinin, İlahiyat Fakültelerinde aldıkları eğitimin mesleki yeterlilik açısından üst düzeyde olduğu, mezunlarının kendine güvenlerinin

tam olduğu, dolayısıyla İlahiyat eğitiminin kendileri için belirleyici bir anlam ifade ettiği söylenebilir (Gün, 2017).

Çalışmamızda “huzur verici olması” kategorisinde öğrenciler, İlahiyatı, İlahiyat programlarının zorluğuyla birlikte huzur veren, sükûnete erdiren, insan için sığınılacak bir liman, şeklinde ifade etmişlerdir. İslam kelimesinin de içerisinde barındırdığı bu anlamlar ilahiyat kavramıyla eş değer bulunmuştur. Zira Kur’an’a göre “kalplerin tatmin olması Allah’ı anmakla mümkün” (13/ Ra’d /27) olacağı anlayışı ile İlahiyat öğrencisinin zihnindeki ilahiyat kavramının özdeş olduğu anlaşılmaktadır. Bu kategorideki üretilen metaforlar, Karasu’nun (2019) çalışmasında çıkan sonuçlar ile paraleldir. Her iki çalışmada da öğrenciler, ilahiyat kavramı ve İlahiyat Fakültesi eğitimine dair ürettikleri metaforlar aynıdır. Örneğin, “okyanus gibi, dipsiz kuyu” (Karasu, 2019, s. 222) gibi metaforlar çalışmamızdaki ilahiyat kavramına dair üretilen metaforlarla paraleldir. Bu sonuç, ilahiyat kavramıyla, ilahiyat eğitiminin aynı şekilde kabul edildiğinin sonucudur diye düşünülmektedir.

Vurgulamamız gereken bir husus da, İlahiyatın huzur vermesi, mutlu etmesi ancak bir emeğin sonucunda, gayret sarf etmekle elde edileceğinin ortaya konmasıdır. Zira “emeğe bağlı olması” kategorisinde öğrenciler bunu, İlahiyat sulandığında meyve veren bir ağaca benzer, çünkü İlahiyat ancak çaba ve emekle, çalışmakla azmetmekle fayda veren bir bölümdür, şeklinde ifade etmişlerdir. Çinemre’nin (2019) çalışmasında öğrenciler İlahiyat Fakültesi programı hakkında, “İlahiyat Fakültesi programı önce ağzı yakıp sonra lezzet veren çay gibidir. Çünkü okurken zorlanılıyor fakat sonunda lezzetine varılıyor”(Çinemre, 2019) gibi metaforlar kullanmışlardır. Bu ise, İlahiyat öğrencilerinin genel olarak programlarının ağırlığı, zorluğu konusunda aynı düşündükleri, başarılı olduğu zaman ise mutluluğa, huzura kavuşturduğu şeklinde düşündüklerini göstermektedir. Çalışmamızın “bilgi yoğunluğunun fazla olması” kategorisinde de öğrencilerin, “kuyu, bulut, girdap, uçsuz bucaksız okyanus, bilinmeyen evren, büyük bileşen, derin deniz, dünya” gibi metaforlarla aynı anlamı teyit ettikleri görülmektedir.

Yapılan bu çalışmada değerlendirilmesi gereken önemli tespitlerden biri de, İlahiyat eğitiminin değerinin bilinmemesi ancak İlahiyat eğitimi alındığında ise bağımlılık yaptığı düşüncesidir. Zira “değerinin bilinmiyor olması” ve “bağımlılığa neden olması” kategorilerinde öğrenciler, İlahiyat eğitime hakkıyla değer verilmediği çünkü bilinmediği görüşündeler. Bu konuda Korkmaz’ın (2010) yaptığı çalışmada öğrencilerin İlahiyat Fakültesini tercih etmelerinin sebepleri arasında “bu alanda daha fazla bilgi sahibi olma” (Korkmaz, 2010) cevabının % 86 gibi çok yüksek bir oranda çıkmasının, bu tespitimizi desteklediğini söyleyebiliriz. Bunun sebebi, Türkiye’de her zaman dinin, dolayısıyla din eğitimi veren İlahiyat ve İmam-Hatip okullarının tartışmalı alanlar olmasından kaynaklı olabilir.

Çok az bir miktar oluşturmuş olsa bile, özellikle üzerinde durulması gereken bir tespit de; “İlahiyat Fakültesi gereksiz gibi, çünkü bir anlam ifade etmiyor” şeklinde ifade edilen ve “dogma, gereksiz, afyon” gibi metaforların kullanıldığı sonucudur. İlahiyat öğrencisi

olduğu, o eğitimi aldığı halde İlahiyatın gereksiz olduğu şeklinde düşünülmesinin sebebi, günümüzde İlahiyat mezunlarının atanma imkânlarının fazla olmasıdır diye düşünülebilir. Bu şekilde düşünen öğrencilerin, İlahiyat eğitiminin gereksiz olduğu ancak mezun olduğunda iş imkânının fazla olduğu düşüncesiyle bu okulları tercih ettiklerini söyleyebiliriz.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında, şu hususu tekrar vurgulamakta fayda görmekteyiz: İlahiyat Fakültesi öğrencileri, İlahiyat kavramına dair zihinlerinde var olan düşüncelerini metafor olarak ifade ettiklerinde, oluşturulan kategorilerde, ilahiyat kavramıyla İslâm dini kavramının büyük bir oranda özdeş kabul edildiği görülmektedir. İslâm dininin özelliklerini ifade eden birçok kavram ve anlam, çalışmada çıkan metaforlarla birbirine çok yakın, birçoğu da aynıdır. Daha önce belirtildiği gibi, bunun sebebi, İlahiyat Fakültelerinin müfredatında ağırlıklı olarak İslâm diniyle ilgili derslerin olmasıdır.

Belirtilmesi gereken başka bir önemli husus da öğrencilerin ürettikleri “güneş, kitap, su, kalp, huzur, gökyüzü, ışık, derya, güzellik, okyanus, aşk” metaforları, insan zihninde olumlu ve huzur veren kavramlardır. Genellikle bütün insanlar tarafından mutluluk verici anlamlar içeren bu kavramların üretilmiş olmasının İlahiyat Fakültelerinde yapılan öğretimle bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Zira öğrencinin zihninde oluşan algılar, genellikle gördükleri eğitimle ilgilidir.

Kaynakça

- Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem teknik ve ilkeler* (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bletzer, K. V. (2015). *Visualizing the qualitative: Making sense of written comments from an evaluative satisfaction survey*. *Journal of Educational Evaluation for Health Professions*, 12.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi .
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni nitel nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (3. baskı). (S. B. Demir, Çev.) Ankara: Eğiten Kitap.
- Çaldak, H., ve Demirbilek, N. (2021). Metaphoric perceptions of philosophy students on the concept of philosophy. *Beytulhikme: An International Journal of Philosophy*, 11(2), 979-997.
- Çinemre, S. (2019). İlahiyat Fakültesi son sınıf öğrencilerinin İlahiyat Fakültesi programına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, (2), 266-286.
- Değirmenci, S., Karamustafaoğlu, S. ve Karamustafaoğlu, O. (2019). İlahiyat ve fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin ışık kavramı hakkındaki metaforik algıları. *Amasya İlahiyat Dergisi*, 83-119.

- Demirbilek, N. (2020). Üniversite öğrencilerinin gözüyle üniversite kavramı. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(Eğitim ve Toplum Özel sayısı), 5585-5607.
- Demirbilek, N. (2021). Üniversite öğrencilerinin kayırmacılık kavramına ilişkin metaforik algıları. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 367-381.
- Demirbilek, N. ve Atila, F. (2021). Üniversite öğrencilerinin perspektifinden sanal kaytarma kavramı. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (38), 196-222.
- Demirbilek, N., Han, F., Demirtaş, H. ve Atila, F. (2021). Okul yöneticisi ve öğretmenlerin bakış açısıyla uzaktan öğretim kavramı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 446-470.
- Demir, C. ve Yıldırım, Ö. K. (2019). Türkçede metaforlar ve metaforik anlatımlar. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(4), 1085-1096.
- Doğan, R. (2020). Tarih metodolojisi açısından Türkiye'deki din eğitimi tarihi çalışmaları üzerine bir değerlendirme. *Dinî Araştırmalar Dergisi*, 23(57), 259-269.
- Doğan, R. (1998). Cumhuriyet Öncesi Dönemde Yaygın Din Eğitimi Açısından Hutbeler. *Dinî Araştırmalar*, 1(2), 5-51.
- Dur, B. İ. (2016). Metafor ve ekslibris. *International Journal of Ex-libris*, 3(5), 126.
- Ersoy, A. F. (2016). Eğitimde nitel araştırma desenleri. A. S. Ersoy.(Editör). *Fenomenoloji*. Ankara: Anı Yayıncılık, s.55'deki makale.
- Gün, A. (2017). Pedagojik formasyon eğitimi alan İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin mesleki yeterlik algıları ve pedagojik formasyon programına ilişkin görüşleri: Amasya Üniversitesi örneği. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 121-171.
- Han, F., Demirbilek, N. ve Demirtaş, H. (2021). Okul yöneticisi ve öğretmenlerin koronavirüs (covid-19) salgını sürecinde yürütülen uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(3), 1168-1193.
- Karasu, T. (2019). İslami İlimler/İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin İlahiyat Eğitimine Ve Öğretim Elemanlarına İlişkin Algıları: Metafor Analizi Örneği. *Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Sempozyumu*, (s. 217-227). Malatya.
- Kılcan, B. (2017). *Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi*. Ankara: Pegem Akademi .
- Korkmaz, M. (2010). İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin fakülteyi tercih nedenleri- Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi örneği. *Bilimnâme*, 167-204.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2015). *Metaforlar hayat, anlam ve dil*. (Çev. G. Y. Demir). İstanbul.
- Miles, M. B. ve Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Newyork: Sage Publishing.

- Okçu, D. (2020). İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Metaforik Algılarındaki Değişimin İncelenmesi (Batman Örneği). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 343-372.
- Özdemir, S. (2019). İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin İlahiyat programı ile ilgili görüşleri: SDÜ İlahiyat örneği. *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (13), 1-33.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research and evaluation methods: Integrating theory and practice*. Newyork: Sage Publishing.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 459-496.
- Schram, T. H. (2003). Conceptualizing qualitative inquiry. *Upper Saddle River*, 71.
- Türkiye Diyanet Vakfı. (1996). *İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV
- Vahapoğlu, V. ve Güneş, A. (2018). 1924'ten 1950'ye kadar din eğitiminietkileyen unsurlar üzerine genel bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(60), 1320-1327.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

EK 1: Etik Kurul Kararı**T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ**

Sayı :92342550/730.08.03/10283
Konu :Anket Hak.

Sayın Doç. Dr. Hüseyin ÇALDAK

Tarafınızdan Kurulumuza sunulan "Metafor Çalışması" isimli araştırma Kurulumuz tarafından etik yönden değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda; söz konusu anket çalışmasının Üniversitemiz Etik Kurul Yönergesi ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmiş ve araştırma etiği açısından "**UYGUN OLDUGUNA**" oy birliği ile karar verilmiştir.

e-izmalıdır
Prof. Dr. Mehmet ÇİFTÇİ
Kurul Başkanı

e-izmalıdır
Prof. Dr. İbrahim Yasin
ERDOĞAN
Üye

e-izmalıdır
Prof. Dr. Lütfi BEHÇET
Üye

e-izmalıdır
Prof. Dr. Ramazan MERAL
Üye

e-izmalıdır
Prof. Dr. Sait PATİR
Üye

e-izmalıdır
Prof. Dr. Turgay ŞENGÜL
Üye

e-izmalıdır
Prof. Dr. Erdal
KAYGUSUZOĞLU
Üye

e-izmalıdır
Arş. Gör. Fatma ARVAS
Raporör